

فرمانداری شهرستان دهگلان

عنوان طرح: بررسی وضعیت گردشگری شهرستان دهگلان محدودیتها و راهکارها

نگارنده: جمشید حسین پناهی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده رزومه کاری جمشید حسین پناهی :

کارشناسی و کارشناسی ارشد مدیریت گردشگری دانشگاه علامه طباطبائی تهران

مدیر فنی بند ب از شرکت رویال گشت تهران

راهنمای تور از سازمان آوای جلب سیاحان

چهار سال سابقه فروش و راهنمایی تورهای خارجی و داخلی

دو سال سابقه تدریس گردشگری در دانشگاه میراث فرهنگی و دانشگاه کردستان و دانشگاه

پیام نور مرکزی سنندج

Jhosseinpanahi@gmail.com

شماره تماس : 09185146539

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول کلیات	
1- مقدمه.....	1
2- شهرستان دهگلان.....	2
3- گردشگری شهرستان دهگلان.....	3
3-1- جاذبه های شهرستان دهگلان.....	5
3-1-1- مقبره شیدای نازار.....	5
3-1-2- شیطان بازار	7
3-1-3- کوه پنجه علی	7
3-1-4- روستای باشماق	8
3-1-5- سد سنگ سیاه	11
3-1-6- سد قوچم	12
3-1-7- سد سورال	14
3-1-8- کوه سرمه علی	15
3-1-9- کوه خاتون شی شره	16
3-1-10- پل فرهاد آباد	17
3-2- زیر ساختها و تسهیلات گردشگری شهرستان دهگلان.....	18
3-2-1- جاده ها	18
3-2-2- اماکن اقامتی	19
3-3- صنایع دستی	20

21..... فصل دوم : بحث و بررسی

22.....1- بررسی نقاط قوت ، ضعف ، فرصتها و تهدیدهای گردشگری شهرستان دهگلان SWOT

22.....1-1 نقاط قوت strength گردشگری شهرستان دهگلان

23.....2-1 نقاط ضعف weakness گردشگری شهرستان دهگلان

24.....3-1 فرصتها opportunity گردشگری شهرستان دهگلان

25.....4-1 تهدیدهای threat گردشگری شهرستان دهگلان

26..... فصل سوم : نتیجه گیری و ارائه راهکارها و پیشنهادات

1- اتخاذ راهکارهای متناسب با شناسایی نقاط قوت و ضعف و فرصتها و تهدیدهای گردشگری شهرستان دهگلان

27..... SWOT

27.....1-1 استراتژیهای تهاجمی یا ترکیب فرصتها و نقاط قوت SO

30.....2-1 استراتژیهای رقابتی یا ترکیب نقاط قوت و تهدیدها ST

30.....3-1 استراتژیهای محافظه کارانه یا ترکیب فرصتها با نقاط ضعف WO

31.....4-1 استراتژیهای تدافعی یا ترکیب نقاط ضعف و تهدیدها WT

33..... منابع

فصل اول : کلیات

برنامه ریزی و توسعه منطقه ای در دنیا دارای سابقه ای به اندازه توسعه شهری و مدیریت شهری است . برنامه ریزی توسعه گردشگری به عنوان زیر مجموعه ای از برنامه ریزی کلان توسعه به حساب می آید که در سه مقیاس ملی ، منطقه ای و سایت دنبال می گردد . در اینجا ما با برنامه ریزی منطقه ای گردشگری سر و کار داریم که برای تحلیل درست آن به سراغ روشهای برنامه ریزی باید رفت . از ابزارهای اصلی برنامه ریزی روش SWOT است که به بررسی نقاط قوت (S) ، نقاط ضعف (W) ، فرصتها (O) و تهدیدها (T) می پردازد . روش SWOT از روشهای اصلی برای برنامه ریزی استراتژیک و تعیین موقعیت موجود پدیده مورد بررسی است یعنی زمانی که ما برای منطقه ای دست به برنامه ریزی می زنیم باید با تعیین وضعیت موجود آن از راه بهینه به سمت وضعیت مطلوب حرکت کنیم که برای تعیین این وضعیت موجود در واقع از روش SWOT استفاده می گردد .

شهرستان دهگلان به عنوان دروازه ورودی استان و یک شهر ترانزیتی از لحاظ توسعه گردشگری ضعیف بوده و نیازمند برنامه ریزی و سازماندهی جدی است . برنامه ریزی درست با حضور نخبگان و متخصصان گردشگری و برنامه ریزی ، حمایت جدی دولتی و جذب سرمایه های داخلی و خارجی شهرستان می تواند به ارتقا و توسعه گردشگری در این شهرستان و تسریع روند گردشگری در کل استان کمک قابل توجهی کند . البته توسعه گردشگری در شهرستان دهگلان ارتباط محسوسی با توسعه گردشگری شهرستان قروه به عنوان دروازه ورودی استان دارد که در سطوح بالاتر برنامه ریزی و توسعه گردشگری ، این نکته باید مورد توجه واقع شود . روش SWOT از ابزارهای موثر و قوی است که می تواند نقاط ضعف و قوت و فرصتها و تهدیدهای شهرستان را به درستی روشن کند و برای هر کدام راهکارهای موثر و تعیین کننده ای وضع

نماید. در نهایت با استفاده از ماتریس SWOT می توان به تعیین دقیق وضعیت فعلی شهرستان پرداخت و چشم انداز آینده آن را با ارائه راهکارهای عملی روشن ساخت.

2- شهرستان دهگلان

دهگلان و در زبان محلی دیولان به معنای جایگاه خدایان است که این نشان از قدمت بالای این شهرستان دارد. شهرستان دهگلان دارای یک موقعیت چهار راهی است که بیجار و کارمیاران را از یک سو و سنندج و همدان را از سوی دیگر به هم متصل می کند. نقش چهار راهی و ترانزیتی این شهر مزیت نسبی بالایی از نظر صنعتی و کشاورزی به آن بخشیده که در جای خود قابل بحث است.

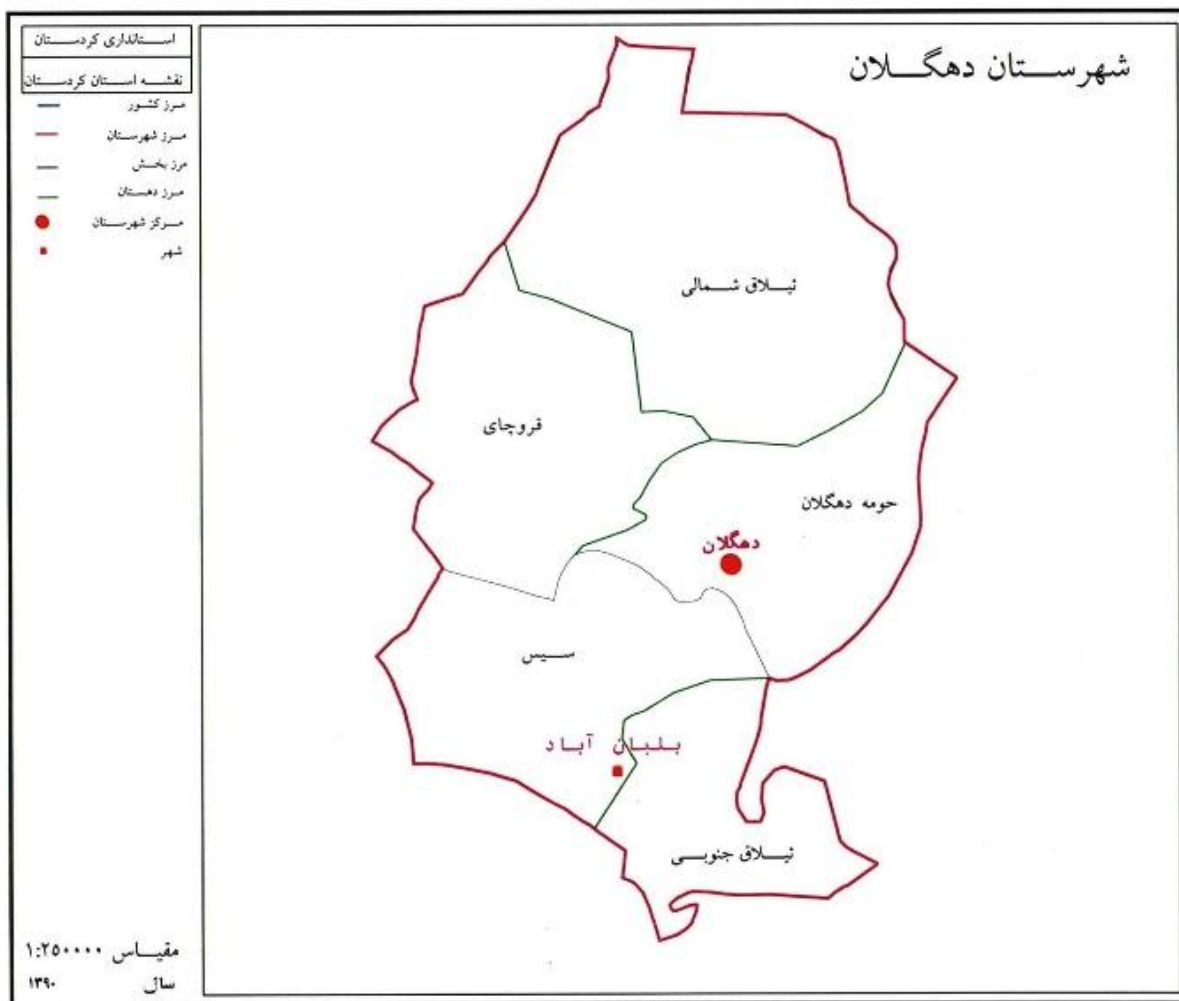
تصویر 1-1 موقعیت نسبی شهرستان دهگلان در میان شهرهای استان کردستان

دهگلان در چهل و پنج کیلومتری شهر سنندج و در دشت بزرگ و حاصلخیز لیلاخ قرار دارد ، جمعیت آن در حدود چهل هزار نفر است و گویش مردمان آن غالباً کردی سورانی است و اکثر مردم نیز سنی شافعی هستند . اقتصاد غالب منطقه بیشتر کشاورزی و دامداری است که این امر به دلیل قرار گرفتن شهرستان در یک دشت باز و حاصلخیز واقع شده است . مکانیزه شدن کشاورزی و کشت متنوع محصولات کشاورزی باعث شده که این شهرستان به عنوان قطب صنعتی و کشاورزی در سراسر استان شناخته شود . توسعه صنایع تولیدی و تبدیلی مربوط به کشاورزی کمک قابل توجهی به توسعه این نعمت خدادادی و رونق اشتغال و درآمدزایی در این شهرستان کرده و اهرمی بسیار قوی برای زدودن فقر و بیکاری از چهره این شهرستان می باشد . شهرستان دارای پیشینه تمدنی بسیار قوی است که از زمانهای بسیار دور در این منطقه شاهد استقرارهای انسانی هستیم و منطقه لیلاخ به دلیل قرار داشتن در یک دشت باز و مسطح از دیر باز شاهد رونق کشاورزی و به طبع آن یک جانشینی بوده است .

3- گردشگری شهرستان دهگلان

شهرستان دهگلان در سر راه اصلی همدان به سنندج و کامیاران به بیجار قرار گرفته است و از شهرهای چهار راهی و ترانزیتی استان و غرب کشور به حساب می آید . این شهرستان همراه با شهرستان قروه به عنوان دروازه ورودی استان عمل می کند .

حجم بالای مسافرانی که عموماً برای بازدید از شهرهای مرزی خصوصاً بانه و مریوان به قصد خرید و بعضاً تفرج به استان کردستان سفر می کنند به ناچار از این شهرستان به عنوان دروازه ورودی می گذرد و این فرصت فوق العاده ای است که نصیب مردمان این شهرستان می گردد و در صورت توجه درست دولتی و جذب سرمایه های سرگردان شهرستان و استان می تواند از اهرمهای قوی رشد گردشگری در شهرستان دهگلان باشد .

تصویر 1-2 بخشهای داخلی شهرستان دهگلان

دشتهای مسطح و باز فرصت خوبی برای سرمایه گذاری بر روی جاذبه های انسان ساخت فراهم می کنند . وجود سدهای سورال در محدوده روستاهای سورال ، گزگزاره سفلی و علیا و رامول سد قوچم در محدوده روستاهای میرکی و قوچم ، سد سنگ سیاه در محدوده روستاهای کوخانی و قاملو فرصتی بی نظیر برای شرب و کشاورزی و گردشگری فراهم کرده است .

احداث چهار بانده همدان به سنندج و راه آهن جدیدی که ایستگاه های آن دقیقا در محدوده روستاهای پیرامونی دهگلان - هلیز آباد و حسینی - قرار دارد یکی از فرصتهای دیگری است

که باعث تقویت زیر بنای گردشگری و تسهیل انتقال مسافر در شهرستان و سراسر استان می گردد .

وجود زیارتگاه کوه شیدا ، تفرجگاه کوه سرمه علی و هفت سواران ، کوه پنجه علی و منطقه سد سورال با روستاهای سورال ، گزگزاره سفلی و علیا و رامول از جاذبه های این شهرستان است .

3-1-1 جاذبه های شهرستان دهگلان

موقعیت نسبی شهرستان به لحاظ قرار گرفتن در میان راه های اصلی و فرعی استان و دارا بودن طبیعت بکر و سرسبز آن و همچنین فرهنگ غنی و سازنده بومیان دارای جذابیت زیادی از نظر توریستی است که باید به درستی شناسایی گردد . در این قسمت به بعضی از جاذبه های مهم شهرستان اشاره می کنیم .

3-1-1-1 کوه شیدای نازار

مقبره شیدای نازار بر اساس کتاب تحفه ناصری جزو آثار باقی مانده از دوران سلجوقیان است که باستان شناسان قدمت آن را حتی به قبل از اسلام نسبت می دهند که ساختمان بنا در اصل از چهارطاقی های قبل از اسلام و مربوط به دوران زرتشتیان است و این بنا به احتما فراوان یک آتشکده و زیارتگاه زرتشتی بوده که در بالای کوهی به همین نام قرار گرفته و مورد زیارت اهالی منطقه قرار می گرفته و به مرور زمان و در دوران سلجوقیان گنبدی بر روی بنا ساخته می شود . بنای مقبره در بلندترین نقطه کوه واقع شده و در سال 1381 با شماره 5931 به ثبت آثار ملی رسیده است . در حاشیه این کوه روستاهای شیدا ، قلاچه یا ظفر اباد ، خان اباد و خولینه قرار گرفته است . این کوه در قدیم زیارتگاه و نخجیر گاه حاکمان بوده است .

تصویر 1-3 مقبره و قله کوه شیدای نازار

در کتاب تحفه ناصری آمده که یکی از اجداد خاندان اردلان به نام سبحان الله وردی خان که از سرداران نادر شاه افشار در کردستان بوده در این مقبره دفن شده است . بنا از چهار طاقی های قدیمی است که دارای نه متر ارتفاع با اجرهایی قرمز رنگ در ابعاد 22*22 است .

بین روستاهای قرخ لر و کانی دریژ تفرجگاه و زیارتگاه سنگی دیگری بر روی کوه بلندی قرار گرفته که ان را دوست و یار شیدای نازار می خوانند و از قراین ان معلوم است که قبرهای اسلامی و اثار اسلامی را در خود جا دارد .

3-1-2 شیطان بازار

مجموعه ای از اشکال و نمادهای عجیبی که توسط شکل طبیعی زمین و معادن آهک به وجود آمده و در ضمن در این منطقه سنگهای بزرگی پیدا شده که نمادها و آثار باستانی از انسانهای اولیه را نشان می دهد و در بین راه تیلکو به قلاچه یا ظفر اباد قرار گرفته است .

3-1-3 کوه پنجه علی

کوه پنجه علی با 2860 متر ارتفاع در 25 کیلومتری شهرستان دهگلان و از توابع بخش بلبان اباد است که در میان روستاهای قره بلاغ ، احمد اباد ، سراب شیخ حسن و چاغر بلاغ قرار گرفته است . سالانه کوهنوردان زیادی در فصول گرم سال از این کوه بالا می روند ، این کوه به دلیل برخورداری از کانی های طبیعی زیاد دور و بر خود از طبیعت زیبا و سرسبزی نیز برخوردار است که علاوه بر کوهنوردی خاصیت تفریح و تفرجگاهی نیز به آن بخشیده است . روستا گردی همراه با کوهنوردی و خاصیت کمپینگ و تفرجگاهی این محوطه را تبدیل به یکی از جاذبه های زیبای شهرستان کرده است . این کوه در فصل بهار دارای کانی ها و چشمه های سر سبز زیادی است که به دلیل رویش گیاهان دارویی مثل ریواس و قارچ طبیعی مورد بازدید تعداد زیادی از مسافران قرار می گیرد .

تصویر 1-4 کوه و تفرجگاه پنجه علی

4-1-3 روستای باشماق

روستای باشماق از روستاهای هدف گردشگری و از توابع بخش بلبان اباد شهرستان دهگلان است که در دوازده کیلومتری شهرستان دهگلان در حاشیه روستاهای مبارک اباد ، جوانمرد اباد و قادرمرز قرار گرفته است . این روستا هم از نظر طبیعت زیبا و باغداری و کشاورزی گسترده و هم از نظر تاریخی و مذهبی دارای اهمیت فراوانی است .

یکی از بزرگانی که در این روستا می زیسته است به بابا حسن جان معروف است . زندگی بابا حسن جان درست مقارن با سلطنت شاه اسماعیل صفوی بوده و 500 سال پیش بر می گردد . بابا حسن جان ابن تاج الدین شخصی عرب زبان از نوادگان امام حسن مجتبی می باشد که در زمان شاه

اسماعیل صفوی بنا به گفته اهالی روستای باشماق از حله و دیوانیه عراق به ایران مهاجرت می کند و در منطقه و اطراف روستای سلسله چادر نشین بوده است و زمانی که شاه اسماعیل صفوی در هنگام ورود به کردستان با ایشان برخورد می کند ، چهره نورانی او را می بیند و از او درخواست می کند که برایش دعا کند تا صاحب فرزندى شود . وقتی بابا حسن جان برایش دعا می کند و سال بعدش شاه اسماعیل صفوی صاحب فرزند پسر می شود و برای تشکر و قدر دانی به منطقه کردستان بر می گردد و از بابا حسن جان می خواهد درقبال مستجاب شدن دعایش هدیه ای به او عطا کند . بابا حسن جان چیزی از او طلب نمی کند اما به دستور شاه اسماعیل سند زمینهای منطقه باشماق به اسم بابا حسن جان با امضا و مهر شاه اسماعیل و بابا حسن جان به اسم بابا حسن جان زده می شود و سند تا سالیان قبل موجود بوده که ناگهان مفقود می شود و متأسفانه آلا ن از آن هیچ خبری در دست نیست . به روایتی بابا حسن جان در زمان حکومت مامون (خلیفه عباسی) از عراق به این منطقه آمده است ، بعضی ها نیز اعتقاد دارند که اولین بنا در روستای باشماق توسط خود بابا حسن جان بنا شده و قبل از آن مردم چادر نشین بوده اند.

تصویر 1-5/ آرامگاه بابا حسن جان روستای باشماق

به روایتی بابا حسن جان در زمان حکومت مامون خلیفه عباسی از عراق به این منطقه آمده است . بعضی ها نیز عقیده دارند که اولین بنا در روستای باشماق توسط خود بابا حسن جان بنا شده و قبلا مردم چادر نشین بوده اند .

روستای زیبا و خوش آب و هوای باشماق در دل منطقه لیلاخ بزرگان زیادی را در دل خود جا داده است که از جمله معروفترین آنها می توان به ملا عبدالله باشماق اشاره کرد که نسب او را به معاذ بن جبل صحابی پیامبر می رسانند . مدتی در بیاره و طویله و هولیر در کردستان عراق و سپس در ترکیه نزد شیخ نقش بندی به کسب علم و معرفت می پردازد و بعد از آن به زادگاه خود باز گشته و به ارشاد و هدایت درست مردم منطقه پرداخته و شاگردان بسیاری را تربیت می کند . در نهایت او در

روز جمعه بعد از عمری شرافتمندانه و کسب روزی حلال از راه کشاورزی در همان باشماق دیده از جهان می بندد و آرامگاه او امروز مورد زیارت اهل دل است .

تصویر 1-6/ آرامگاه ملا عبدالله باشماق

3-1-5 سد سنگ سیاه

سد سنگ سیاه ما بین شهرستانهای دهگلان و قروه و در حدود روستاهای قاملو و کوخانی و علی آباد لوچ قرار گرفته است ، این سد دارای مخزنی به ارزش سی و سه میلیون کیلومتر مربع است از نوع خاکی با هسته رسی و دارای سی و سه متر ارتفاع است .

سد سنگ سیاه دارای کارکرد کشاورزی ، آب شرب و آبیاری است و به علاوه خاصیت گردشگری نیز دارد که برای کارکرد گردشگری آن سرمایه گذاری بالایی از لحاظ طرح منظر و توسعه فعالیتهای کنار آب باید ترتیب داد . سدهای اطراف شهرستان به طور کل پتانسیل بالایی در

توسعه گردشگری دارند و می توانند به عنوان جاذبه های آینده شهرستان در جلب گردشگر و منافع ناشی از آن به منطقه مفید واقع شوند .

تصویر 1-7 سد مخزنی سنگ سیاه

3-1-6 سد قوچم

سد قوچم در کنار روستای قوچم و 18 کیلومتری شمال غرب شهر دهگلان بر روی رودخانه چم میرکی از سرشاخه های رودخانه تلوار قرار دارد . راه دسترسی به محور قوچم از طریق جاده آسفalte دهگلان به روستای بلدستی بطول حدود 23 کیلومتر امکان پذیر می باشد ، از آنجا جاده خاکی منشعب می شود که با طول حدود 6 کیلومتر به روستای قوچم منتهی می گردد . همان گونه که قبلا نیز بیان شد از کارکردهای این سد علاوه بر خاصیت گردشگری آن تامین شرب ، آبیاری و ماهیگیری است .

این سد دارای مشخصات زیر است :

سد مخزنی قوچم از نوع سد سنگریزه ای با هسته رسی می باشد . جهت بهسازی و آب بندی پی سد و تکیه گاه ها در زیر هسته ، با توجه به نفوذپذیری بسیار کم سنگ بستر تنها لازم است پس از برداشت آبرفت و روباره ، هسته سد با عرض کامل به عمق حداقل 1 متر در سنگ بستر نفوذ کند . سازه های جنبی این سد شامل یک سرریز آزاد با طول آستانه 10 متر و طول کانال تندآب 135 متر واقع در جناح راست سد و کالورت انحراف دودخانه به طول 248 متر به ابعاد $2/0 \times 2/0$ متر (عرض $\times$ ارتفاع) در جناح راست سد می باشد . بر اساس طراحی انجام شده کالورت انحراف در مرحله بهره برداری از سد بعنوان سیستم تخلیه کننده تحتانی به کار گرفته خواهد شد. سیستم آبیگری از سد نیز با در نظر گرفتن دهانه آبیگر در مجاورت دهانه ورودی تخلیه کننده تحتانی و پس از آن هدایت جریان از طریق لوله فلزی واقع در داخل کالورت تأمین شده است.

تصویر 1-8 سد مخزنی قوچم

سد سورال در بیست و شش کیلومتری شهرستان دهگلان و دو کیلومتری روستای سورال و ما بین روستاهای سورال و گزگزاره سفلی و علیا قرار دارد . در اطراف سد روستاهای رامول و سراب دوکل نیز قرار گرفته اند ، روستای تاریخی سیس نیز بر سر راه ورودی به سد سورال قرار گرفته است . به طور کل مناطق سد سورال و نواحی اطراف آن را می توان به عنوان بهترین نقطه گردشگری شهرستان در نظر گرفت . این منطقه از روستای سرنجیانه و کوه و تفرجگاه سرمه علی در حاشیه آن شروع شده از روستای سیس و سراب دوکل در اطراف آن گذشته و به روستای سورال می رسد و پس از طی حدود دو کیلومتر ما به حاشیه سد سورال می رسیدیم . در حاشیه سد سورال انواع فعالیتهای توریستی از ماهیگیری و قایقرانی گرفته تا احداث کمپ و مجتمع های پذیرایی و اقامتی را می توان با حمایت مسئولین و جلب سرمایه گذاران طراحی و اجرا کرد . مسیر پیاده روی به سوی روستای سر سبز رامول ادامه دارد و ازسوی دیگر شما می توانید مسیر خود را تا روستای گزگزاره سفلی و علیا ادامه دهید که این دو روستا نیز دارای طبیعتی سرسبز و اکوتوریستی هستند . در پشت روستاهای گزگزاره علیا و سفلی روستای میاوران و بعد از آن روستای تاریخی نران قرار گرفته که امروزه میانگوران خالی از سکنه و به صورت یک اثر تاریخی باقی مانده و روستای نران نیز مقبره سردار اکرم سنجر خان را در خود جای داده است . روستای نران به قولی زادگاه سنجر خان بوده ه در کردستان به عنوان قهرمان مبارزه با روسها شناخته می شود . در ضلع شمالی سد و پشت به جاده سنندج کوه خاتون شو شره همراه با مجموعه روستاهای سرسبز و تاریخی ابراهیم اباد ، کراباد و کانی پان قرار گرفته که به روایتی تاریخی مکان جنگ سنجر خان با قوای روس نیز بوده است . مسیر روستای نران تا سد گزگزاره اسفالت نیست که این ضربه جدی به گردشگری حوزه این سد خواهد زد زیرا روستای نران حلقه اتصال

جاده اصلی سنندج - کامیاران به این منطقه گردشگری است و این مسئله در انتقال مسافر به این منطقه می تواند بسیار کارساز باشد . سد سورال به عنوان یک سد مخزنی دارای کارکرد تامین آب شرب ، آبیاری ، گردشگری و حتی تامین برق نیز هست که دارای مخزنی در حدود 7.70 میلیون کیلومتر مربع می باشد .

تصویر 1-9 سد مخزنی سورال

3-1-8 کوه سرمه علی

کوه سرمه علی در نه کیلومتری جنوب دهگلان واقع شده است . کوهی که در حاشیه ان تفرجگاهی سرسبز با چند چشمه وجود دارد و در حاشیه روستاهای سرنجیانه ، کلکه و سیس و بر سر راه سد سورال قرار گرفته است . از انجا که تفرجگاه سرمه علی بر سر راه سیس و سد سورال از یک سو و بلبان اباد و موچش به سمت کامیاران از سوی دیگر قرار گرفته با سرمایه

گذاری مناسب می توان به توسعه این منطقه پرداخت . این کوه خود دارای جاذبه زیادی برای کوهنوردی و پیاده روی بومیان به حساب می آید .

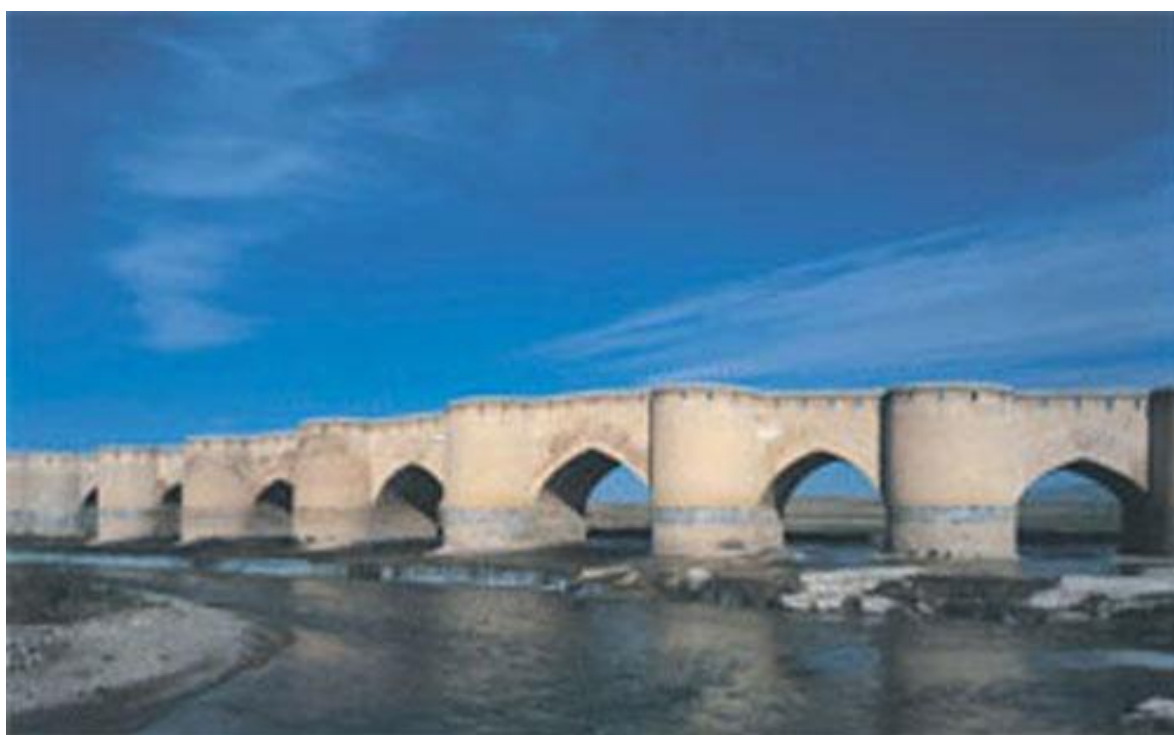
تصویر 1-10 کوه و تفرجگاه سرمه علی

3-1-9 کوه خاتون شی شر

کوه خاتون شی شره از کوه های بلند استان و شهرستان است که در اطراف روستاهای کرگ آباد ، ابراهیم آباد ، هلیز آباد و کانی پان واقع شده و مشرف بر جاده اصلی دهگلان- سنندج است و در شش ماه اول سال خود دارای تفرجگاه زیبایی است که برای مقاصد گردشگری و کوهنوردی می توان از آن استفاده کرد .

3-1-10 پل فرهاد اباد

پل فرهاد آباد در 45 کیلومتری شمال غربی شهرستان قروه در روستای فرهاد آباد در مسیر جاده قدیمی بیجار بر روی رودخانه بایتمر احداث شده است . پل فرهاد آباد دارای 8 دهانه می باشد که چشمه وسط بزرگتر است . این پل 80 متر طول دارد و نوع قوس های بکار رفته در آن عموماً جناغی و مصالح استفاده شده، آجر است. تاریخ ساخت پل به طور دقیق مشخص نیست ولی با توجه به شیوه معماری پل، به نظر می رسد که به احتمال زیاد از پل های دوران صفویه باشد.

تصویر 1-11 پل فرهاد اباد

این پل در زمان حکومت خسروخان اول مقارن با حکومت زندیه تعمیر و بازسازی شد و فرهاد میرزای معتمدالدوله (عموی ناصرالدین شاه) در زمانی که حاکم کردستان بود آن را مرمت نمود و به

همین جهت این پل به نام فرهاد آباد نامیده می‌شود. از آنجا که این پل توسط امیر علایی نیز مورد مرمت واقع شد، به نام پل امیر نیز مشهور است.

2-3 زیر ساختها و تسهیلات گردشگری شهرستان دهگلان

در قسمت جاذبه ها تا جایی که امکان داشت از جاذبه های گردشگری شهرستان نام بردیم حال سعی در معرفی زیر بناها و تسهیلات گردشگری شهرستان داریم .

3-2-1 جاده ها

حمل و نقل از اساسی ترین زیر بناهای گردشگری و قلب صنعت توریسم است . جاده نه تنها زیر بنایی ترین نیاز گردشگری بلکه عامل اصلی و موثر در هر گونه توسعه ای به شمار می رود . بدون جاده نه توسعه ای اتفاق می افتد و نه رشدی صورت می گیرد .

استان کردستان دارای ضعف اساسی و جدی در زمینه راه است و شهرستان دهگلان نیز از این قاعده مستثنی نیست . شهرستان دهگلان بر سر راه اصلی سنندج به همدان و راه فرعی بیجار به کامیاران قرار گرفته است .

طرحهای جدید استان چهار بانده سنندج به همدان که دو باند از آن تکمیل شده و خط راه آهن همدان به سنندج که ایستگاه های آن دقیقا از جنوب دهگلان و در مجاورت روستاهای حسینی و هلیز آباد می گذرد ، علاوه بر تامین زیر ساختهای توسعه و گردشگری خود عامل مهمی در خلق فرصتهای شغلی و درآمدزایی است . در بین روستاهای زاغه ، چخماق دره و چیلک نیز حدود سیصد هکتار برای فرودگاه اختصاص داده شده که البته این از طرحهای قدیمی استان است که سابقه آن به سال 1320 بر می گردد و اجرای آن تاکنون به تاخیر افتاده است . این در حالی

است که استان به شدت از نظر حمل و نقل هوایی ضعیف بوده و نیازمند بازسازی و ایجاد زیر ساختهای لازم است که دشت وسیع دهگلان یکی از مکانهای مناسب برای این امر است .

علاوه بر راه های اصلی راه های فرعی شهرستان و نقاط مواصلاتی جاذبه های شهرستان به شدت ضعیف بوده و فاقد استاندارد های لازم برای تردد مسافری می باشد و در بعضی نقاط عملاً چنین راه هایی تعریف نشده است . راه دسترسی به شیدای نازار بسیار سخت و ناهموار است این در حالی است که این جاذبه از نظر تاریخی اهمیت بالایی دارد ، محدوده سد سورال که جزو جذابترین مکانهای توریستی است از راه اسفالت مناسبی در نقاط فرعی خود برخوردار نیست و این توجه و سرمایه گذاری دولت را می طلبد .

3-2-2 اماکن اقامتی

از آنجا که معمولاً مسافران استان ، خارج استانی هستند و طول سفر آنها بیش از یک شب طول می کشد در نتیجه وجود اماکن اقامتی و پذیرایی مناسب در استان و شهرستان به شدت مورد نیاز است . شهرستان به دلیل قرار گرفتن بر سر راه اصلی این پتانسیل را دارد که فضای اقامتی خود را توسعه دهد و جدیداً در محدوده شهر و بعضاً در خود شهر تالارهایی ایجاد شده که متأسفانه بیشتر کارکرد پذیرایی و عروسی را دارد .

جاده دهگلان به سمت سنندج تا نزدیک گردنه صلوات آباد پتانسیل بالایی برای ایجاد مراکز اقامتی و پذیرایی دارد که متأسفانه به دلیل شرایط کلی استان و ضعف زیر ساختها این توان تقریباً بلا استفاده مانده است . علاوه بر مراکز اقامتی ، دهگلان به دلیل عدم وجود فضاهای مناسب و بزرگ فراغتی یعنی پارکهای روباز از نعمت اقامت مسافران گذری استان نیز بی بهره می ماند این در حالی است که حتی قروه هم وضعیت بالنسبه بهتری دارد . اقامت و ماندگاری

مسافران در این شهرستان درآمد زایی و اشتغال نسبتاً مناسبی را نصیب آن می کند که متولیان امر حتماً باید به آن بیندیشند .

4- صنایع دستی

صنایع دستی از نمادهای اصلی فرهنگ و دستکار زنان و مردان بومی یک منطقه است که در گذر زمان ظرافت و اصالت خود را حفظ کرده و بعضاً کارکرد دیروز خود را در دل دنیای امروز نیز ادامه می دهد . صنایع دستی بیشتر مربوط به کار و اشتغال بانوان است و توانمند سازی فرهنگی و اقتصادی آنان را در دنیای امروز سبب می شود . جامعه توانمند به زنانی توانمند بسته است که توانایی های آنان راهگشای فردایی بهتر برای خانواده و جامعه خود است .

شهرستان دهگلان به عنوان یکی از شهرستانهای کوچک استان کردستان از دیر باز با امر صنایع دستی و اشتغال خانگی جوانان و زنان روبرو بوده و امروزه نیز این صنعت قدیمی در دل جامعه محلی رونق دارد . شهرستان دهگلان در دل منطقه لیلاخ قرار دارد که روستاهای تابعه آن را تا صد و پنجاه روستا شمرده اند ، این روستاها ظرفیت زیادی برای تولید و صادرات صنایع دستی فراهم کرده اند و از دیر باز جوانان و زنان این دیار با دوک ریزی و گلیم بافی و گیوه بافی گرفته تا ساخت لبنیات و آشهای محلی و زنبورداری روزگار گذرانیده اند .

فصل دوم : بحث و

پروسی

1- بررسی نقاط قوت ، ضعف ، فرصتها و تهدیدهای گردشگری شهرستان دهگلان SWOT

به گردشگری شهرستان نگاهی مفصل همراه با جزئیات انداختیم و اکثر زوایای آن را بررسی کردیم حال می‌خواهیم نقاط قوت و ضعف داخلی شهرستان و تهدیدها و فرصتهای خارجی آن را از جنبه گردشگری شناسایی کنیم .

1-1 نقاط قوت strength گردشگری شهرستان دهگلان

- ✓ قرار گرفتن بر سر راه اصلی همدان به سنندج و راه بیجار به کامیاران
- ✓ قرار گرفتن شهرستان در یک دشت باز و مسطح
- ✓ رونق کشاورزی در این شهرستان
- ✓ وجود آثار تاریخی و باستانی که نشان از استقرار دیرین انسان در منطقه لیاخ دارد
- ✓ فرهنگ و موسیقی غنی فولکلور و بومی
- ✓ وجود کوه ها و تفرجگاه های پیرامون این کوه ها
- ✓ وجود سدهای فراوان در حاشیه شهرستان
- ✓ دروازه ورودی استان کردستان
- ✓ رونق صنایع دستی بالاخص فرش ، گلیم و بافتنیها در میان زنان شهر و روستا
- ✓ سرمایه داران قوی بومی
- ✓ وجود نیروهای متخصص و تحصیلکرده بومی شهرستان در زمینه گردشگری ، شهر سازی ، برنامه ریزی منطقه ای و جغرافیا و ...
- ✓ احیای بعضی رویدادهای فرهنگی قدیمی و رویدادهای ورزشی محلی مانند دو ماراتن مسیر سنجر خان

1-2 نقاط ضعف weakness گردشگری شهرستان دهگلان

- ✓ ضعف زیر ساختها و مخصوصا جاده در مسیرهای اصلی و فرعی منتهی به جاذبه ها
- ✓ ضعف اطلاع رسانی و معرفی شهرستان و در کل استان
- ✓ فرهنگ ضعیف بومیان منطقه برای مهمان پذیری و توریسم
- ✓ فرهنگ ضعیف سرمایه داران و تمایل کم آنها به سرمایه گذاری در حوزه گردشگری و به طور کل تولید
- ✓ عدم وجود نیروهای متخصص در ادارات مربوط به گردشگری
- ✓ موانع قانونی زیاد در مالکیت و کاربری زمین در طرحهای گردشگری و شفاف نبودن مالکیت زمین
- ✓ وجود قوانین دست و پاگیر و بوروکراسی شدید در تمام مراحل توسعه گردشگری شامل اعطای وام ، واگذاری زمین از منابع طبیعی ، صدور مجوزهای اولیه و نهایی و مجوز ساخت و بهره برداری
- ✓ تخریب یا غارت آثار باستانی و ابنیه تاریخی منطقه و ضعف کاوشهای باستان شناسی
- ✓ ضعف در تبلیغ و معرفی موسیقی فولکلور لیلان و فرهنگ بومی منطقه و نمادهای آن از جمله عروسی و رقص کردی (هلپرکی) ، لباسهای زیبای زنانه و مردانه کردی ، غذاهای خوشمزه و طبی محلی
- ✓ عدم ساماندهی بازار صنایع دستی در مرحله تولید و صادرات آن و معرفی به گردشگران
- ✓ عدم شناسایی صحیح جاذبه ها و امکانات پیرامونی آنها و برنامه ریزی صحیح برای آنها
- ✓ ضعف مبللمان شهری و المانهای شهری در کل و امکانات و خدمات توریستی به طور خاص در شهرستان که به عملکرد ضعیف شهرداری و دستگاه های متولی مربوط است .

✓ بازاریابی ضعیف گردشگران در کنار معرفی و تبلیغ ناقص شهرستان و توانمندیهای آن

1-3 فرصتهای گردشگری شهرستان دهگلان opportunity

✓ احداث چهار بانده سنندج به همدان که از جنوب شهرستان دهگلان عبور می کند

✓ احداث خط راه آهن سراسری همدان به سنندج که از جنوب شهرستان دهگلان عبور می کند

✓ قرار گرفتن شهرستان در دشت بزرگ و مسطح دهگلان

✓ وجود روستاهای زیاد با فرهنگ و طبیعت غنی در حاشیه شهرستان

✓ قرار گرفتن شهرستان بر سر راه همدان به سنندج و مسیر اصلی تردد مسافران به شهرهای

مرزی مخصوصا بانه

✓ اهتمام دولت دوازدهم به توسعه صنعت گردشگری

✓ افزایش امار گردشگران استان کردستان نسبت به سالهای گذشته

✓ صدور قوانین دولتی برای رونق و اعتلای گردشگری

✓ اهتمام مدیران دولتی متولی استانی به امر توسعه گردشگری در استان

✓ ثبت رشته مدیریت گردشگری در دانشگاه های مطرح استان از جمله دانشگاه کردستان

✓ بازسازی و احیای فرهنگ دیرین کردی و رویدادهای فرهنگی مهمی مثل نوروز ، رقص و لباس

کردی در استان ، موسیقی محلی و فولکلور

✓ تمرکززدایی دولت و اهتمام به توسعه دوباره آبادیها و شهرستانهای کوچک و صنایع کوچک و

متوسط

✓ رونق صنایع دستی و خوراکیهای محلی کردستان به دلیل استقبال مسافران

✓ توجه دوباره به توسعه جامعه محور و نقش تعیین کننده مردم در امر توسعه

1-4 تهدیدهای گردشگری شهرستان دهگلان Threat

- ✓ تحریمهای شدید امریکا و اتحادیه اروپا علیه ایران
- ✓ دیپلماسی ضعیف و روابط ناموزون خارجی
- ✓ توسعه و امکانات بیشتر گردشگری در استانها و مناطق دیگر کشور
- ✓ نیمه کاره ماندن طرحهای زیر بنایی استان به دلیل مشکلات مالی مانند چهار بانده سنندج به همدان و خط راه آهن
- ✓ تکیه بر اقتصاد نفتی و تمرکز گرایی دولت
- ✓ برداشت منفی مردم ایران بعد از جنگ از کردها
- ✓ قدرت پایین و اختیار کم مدیران دولتی استان به دلیل تمرکزگرایی شدید در رده های بالای حاکمیت و عدم اعتماد به مدیران بومی

فصل سوم : نتیجه

گیری و ارائه

راهکارها و

پیشنهادات

1- اتخاذ راهکارهای متناسب با شناسایی نقاط قوت و ضعف و فرصتها و تهدیدهای

گردشگری شهرستان دهگلان SWOT

بعد از شناسایی نقاط قوت و ضعف و فرصتها و تهدیدهای گردشگری شهرستان به دنبال اتخاذ استراتژی های متناسب با این امور است که در قالب یک ماتریس چهار گانه نمایش داده می شود .

عوامل استراتژیک	نقاط قوت	نقاط ضعف
فرصتها	استراتژی SO یا تهاجمی	استراتژی WO یا محافظه کارانه
تهدیدها	استراتژی ST یا رقابتی	استراتژی WT یا تدافعی

1-1 استراتژیهای تهاجمی یا ترکیب فرصتها و نقاط قوت SO

در این استراتژیها سعی می شود که با بهره برداری از نقاط قوت داخلی بیشترین بهره را از فرصتهای خارجی برد .

✓ مطالبه جدی و مسئولانه مدیران و نمایندگان استان و شهرستان برای بهبود زیرساختهای استان و چهار بانده سنندج به همدان و خط راه آهن که تاثیر بسیار بالایی در ورود و خروج مسافر از استان و شهرستان دارد .

✓ جلب سرمایه گذاران داخل و خارج از شهرستان و یا استان جهت سرمایه گذاری بر دشت باز دهگلان و تاسیس امکانات توریستی ، رفاهی ، پذیرایی و اقامتی در حومه شهرستان و یا داخل شهر مانند تاسیس مجتمعهای بین راهی ، تاسیس یک پارک روباز در حومه شهر که بسیار ضروری می نماید و تاسیس مجتمعها و اماکن توریستی و اقامتی بین راهی

✓ اهتمام مدیران دولتی به حفاریهای مجاز باستان شناسی و معرفی تاریخ و تمدن کهن این منطقه و تاسیس سایت موزه ها و امکانات گردشگری میراث در روستاهای شهرستان از جمله روستا سیس ، حفاری و تاسیس سایت موزه محوطه لورچینی از توابع روستای باشماق

✓ معرفی و احیای نمادهای فرهنگ بومی مانند رقص کردی یا هلپرکی ، غذاهای محلی که همگی خاصیت درمانی دارند ، موسیقی محلی شاد و آوازهای بومی ، بعضی رویدادهای فرهنگی مثل استقبال از نوروز با آتش و رقص کردی و ... در قالب برگزاری نمایشگاه ها و تورهای روستا گردی برای مسافران و علاقه مندان به فرهنگ کردی که تعداد آنها در شهرهای بزرگ ایران مدام در حال افزایش است .

✓ توجه به جاذبه های شهرستان که غالبا به صورت یک کوه بلند و تفرجگاه های سرسبز پیرامون واقع شده و توسعه این جاذبه ها به تاسیس جاده دسترسی ، امکانات اقامتی و امکانات پذیرایی و رفاهی در قالب یک طرح منظم مطالعاتی نیاز دارد مکانهایی مثل کوه شیدا و تفرجگاه های پیرامون ، کوه قرخ لر و تفرجگاه های پیرامون ، کوه پنجه علی و تفرجگاه های پیرامون و کوه سرمه علی

✓ ایجاد کمپها و مجتمعهای پذیرایی و اقامتی در محدوده سه سد اصلی شهرستان و بهره برداری صحیح از سطح آب ان با هماهنگی اداره امور آب منطقه ای که نیاز مند تسهیل و تسریع روند توسعه گردشگری از جمله واگذاری زمین ، کاربری اراضی و مالکیت زمین ، صدور مجوز اولیه و نهایی و پروانه ساخت و بهره برداری

✓ تربیت متخصصین گردشگری در دانشگاه های استان و استفاده در ادارات و نهاد های مربوطه که این امر یکی از جدی ترین زیر بناهای توسعه است .

✓ توسعه و رونق امر اقامت گاه های بوم گردی در مزارع حاشیه جاده یا در روستاهای گردشگری مثل سیس ، سورال ، گزگزاره و باشماق

✓ احداث رستورانها ، چایخانه و قهوه خانه ، و مجتمعهای پذیرایی بین راهی در مسیر دهگلان به سنندج که هم مسیر پر ترددی است و هم از زیباییهای طبیعی خاصی در کنار جاده مخصوصا در شش ماهه اول سال یعنی فصل پر رونق گردشگری برخوردار است .

✓ رونق صنایع دستی و تاسیس یک بازارچه محلی صنایع دستی ، آموزش صنایع دستی محلی به علاقه مندان توسط مربیان مربوطه ، معرفی و تبلیغ ان در سطح استان و شهرستان ، تسهیل روند تولید و صادرات صنایع دستی از جمله بافتنیها که برای خود بومیان هم اشتغال زایی قابل توجهی به همراه دارد و برای روستاییان و زنان از اهرمهای قوی توانمند سازی به حساب می آید .

✓ توجه به مبلمان شهری و توسعه شهر و ارتقای المانهای شهری و استفاده از نام نخبگان و فرهنگیان بزرگ منطقه در مناطق شهری ، توجه ویژه و جدی به ورودیهای شهر ، ایجاد امکانات اقامتی و پذیرایی در داخل شهر که همگی از وظایف شهرداری و شورای شهرستان است . توجه به این مسایل شهری سیل عظیم مسافران ورودی به استان را که معمولا عازم شهرهای مرزی هستند در شهرستان دهگلان به عنوان ورودی استان جذب کرده و این خود باعث درآمد زایی و اشتغال زایی برای شهرستان می گردد .

✓ ایجاد شورای توسعه و برنامه ریزی شهرستان که مرکب باشد از نیروهای متخصص و تحصیلکرده بومی که در زمینه های مختلف توسعه در داخل شهرستان وجود دارند و باید از ظرفیت علمی آنها استفاده کرد .

✓ احداث یک اژانس مسافرتی قوی که متشکل باشد از نیروهای تخصصی بومی گردشگری که امورات گردشگری شهروندان را به درستی انجام دهد و خود عاملی باشد برای ورود مسافر به شهرستان و استان و تبلیغ و معرفی گردشگری استان

✓ آموزش و توانمندی کشاورزان بومی برای بستر سازی شهرستان در جهت توسعه گردشگری کشاورزی که شهرستان دهگلان یکی از مستعد ترین شهرستانها از این نظر است .

1-2 استراتژیهای رقابتی یا ترکیب نقاط قوت و تهدیدها ST

در این روش سعی بر آن است که با استفاده از نقاط قوت داخلی از تاثیر منفی تهدید های بیرونی بکاهیم و حتی آن را از بین ببریم .

✓ معرفی درست و تبلیغ صحیح فرهنگ کردی به عنوان ساکنین اصلی زاگرس و اولین اقوام ایرانی برای تصحیح ذهنیت نامطلوب مردم ایران بعد از جنگ از کردها و تشریح شرایط واقعی مردم کرد در آن دوره

✓ توجه دولت به اقتصاد غیر نفتی و ظرفیتهای و توانایی های اقتصاد درون زا که گردشگری یکی از قویترین اهرمهای توسعه درون زا و پایدار است که می تواند اثر تحریمهای خارجی را به حداقل برساند .

✓ تفویض اختیار بیشتر به مدیران دولتی استانی و منطقه ای و تمرکز زدایی دولت و تلاش در جهت توزیع عادلانه قدرت

✓ تفویض اختیار بیشتر به مدیران استانی و تمرکز زدایی باعث می شود که این مدیران با در اختیار داشتن قدرت بیشتر برای تقویت زیر ساختهای استان به روشهای دیگری رو بیاورند.

✓ ظرفیت بالای استان و شهرستان از نظر طبیعت ، فرهنگ ، صنایع دستی و مردمان خوب و مهمان پذیر با توجه دولتی و سرمایه گذاری خصوصی می تواند در بین استانهای دیگر گردشگران بیشتری را جذب کند .

1-3 استراتژیهای محافظه کارانه یا ترکیب فرصتها با نقاط ضعف WO

در این روش سعی داریم که از فرصتهای موجود برای جبران نقاط ضعف استفاده کنیم .

✓ توجه دولت به امر توسعه گردشگری و پیامد آن به تقویت زیر ساختهای توسعه از جمله جاده اعم از ریلی و شوسه

✓ اهتمام دولت به توسعه گردشگری در برنامه ششم توسعه و متعاقب آن تسهیل روند قوانین و ساز و کارهای توسعه گردشگری

✓ آموزش و توجیه مردم بومی و روستاییان منطقه در افزایش نقش آنها در توسعه گردشگری روستایی و ایجاد اقامتگاه های بوم گردی

✓ به دلیل قرار گرفتن شهرستان در یک دشت باز و مسطح از چهار جهت اصلی شهر قابل توسعه و پیشرفت است که با توسعه درست مسکونی ، تجاری و توریستی شهر در این دشت بر اساس کاربری اراضی صحیح و تراکم درست می توان بر بسیاری از مشکلات موجود در داخل شهر غلبه کرد .

✓ آموزش و تربیت نیروهای تحصیلکرده در دانشگاه های برتر برای رشته گردشگری و تشکیل تیم های تخصصی برنامه ریزی و بازاریابی گردشگری به عنوان زیر مجموعه ای از توسعه شهرستان یا منطقه

✓ تسهیل روند تولید و صادرات صنایع دستی با قوانین حمایتی و بیمه های پوششی صنعت کاران و معرفی درست آنها به گردشگران

1-4 استراتژیهای تدافعی یا ترکیب نقاط ضعف و تهدیدها WT

چگونه باید با کاهش دادن نقاط ضعف تاثیر تهدیدات را کاهش داد یا تاثیرشان را حذف نمود.

✓ به کارگیری پیمانکاران قدرتمند کشوری برای اتمام طرحهای زیر بنایی

✓ استفاده از ظرفیت خوب اینترنت برای معرفی و تبلیغ ظرفیتهای استان و شهرستان

✓ آموزش نیروهای ماهر ، نیمه ماهر و ساده برای اشتغال و به کار گیری در ابعاد متنوع این صنعت

✓ تدوین قوانین شفاف و تسهیل روند توسعه گردشگری در سطح کشور و متعاقبا با نگاه درست مدیران استانی و محلی

- ✓ آموزش مردم به عنوان میزبانان گردشگری در جهت بهبود برخورد با گردشگران و ارتقای ظرفیت فرهنگی آنها که تاثیر بسزایی در توسعه گردشگری دارد و همچنین توجیه و آموزش سرمایه داران بومی و معرفی طرحها و مزیت‌های توسعه گردشگری در شهرستان برای ایجاد ظرفیت در آنها در جهت سرمایه گذاری
- ✓ پرهیز از تمرکز گرایی و تفویض اختیار بیشتر به مدیران دولتی استانی و متعاقب شهرستانی در جهت توسعه همه جانبه استانها و مناطق کشور
- ✓ حرکت در سمت توسعه فرهنگ بومی و نمادهای آن از جمله رقص کردی ، غذاهای محلی لباس و ... در راستای توسعه گردشگری و اقتصاد درون زای محلی در مقابل اقتصاد وابسته نفتی

منابع :

(1) برنامه ریزی گردشگری مبانی مفاهیم و روشهای اجرایی ، نوشته کلر گان و تور گت وار ، 2002 ، ترجمه دکتر حمید ضرغام ، سال 1395 ، انتشارات مهکامه ، تهران

(2) برنامه ریزی گردشگری ، رویکردی یکپارچه وپایدار به برنامه ریزی توسعه گردشگری ، نوشته ادوارد اینسکیپ ، 1991 ، ترجمه دکتر محمود حسن پور و سعید داغستانی ، سال 1392 ، انتشارات مهکامه ، تهران

(3) ارزیابی توسعه گردشگری شهر زنجان با استفاده از مدل SWOT ، دکتر ابوالفضل مشکینی و تقی حیدری ، فصلنامه علمی - پژوهشی فضای جغرافیایی ، شماره 35 ، 1390

(4) تحفه ناصری ، نوشته شکرالله سنندجی و حشمت الله طبیبی ، سال 1278 هـ ، انتشارات امیر کبیر ، سال 1375

(5) www.dehgolanshida.com

(6) www.seeiran.ir

(7) www.ichto.ir

(8) www.parsmodir.ir

(9) www.ostan-kd.ir

